

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane

**TEZĂ DE DOCTORAT
(ÎN COTUTELĂ)**

**PROCESUL DE FORMARE
ȘI RESTRUCTURARE A PUTERILOR STATULUI
ÎN UCRAINA CONTEMPORANĂ
(REZUMAT)**

Coordonatori științific,
Prof. univ. dr. Ștefan PURICI
Prof. univ. dr. Vira BURDYAK

Doctorand,
REPETSKA Anastasiia

Suceava, 2021

CUPRINS

INTRODUCERE.....	4
Cap. 1. SISTEMUL POLITIC AL UCRAINEI MODERNE: RAPORTUL DINTRE PUTEREA LEGISLATIVĂ ȘI PUTEREA EXECUTIVĂ	11
1.1. Abordări teoretice moderne și fundamentele constituționale ale distribuției și interacțiunii ramurilor puterii de stat din Ucraina	11
1.2. Principiul separării puterii de stat în Constituția Ucrainei.....	18
1.3. Fenomene de conflict în activitatea ramurilor executive și legislative ale statului	33
1.4. Interacțiunea ramurilor legislative și executive ale puterii din perspectiva sistemului politic modern al Ucrainei	43
1.5. Concluzii preliminare: particularitățile separării puterilor de stat în Ucraina ...	54
Cap. 2. PREȘEDINTELE UCRAINEI: JUCĂTOR POLITIC, GARANT AL CONSTITUȚIEI SAU INSTRUMENT AL GRUPURILOR DE PUTERE?	57
2.1. Introducere.....	57
2.2. Instituția președinției în sistemele politice moderne.....	58
2.3. Președintele Ucrainei ca șef al statului ucrainean.....	65
2.4. Competențele și autoritatea Președintelui Ucrainei conform prevederilor Constituției Ucrainei	69
2.5. Relațiile dintre Președintele Ucrainei și ramura legislativă a puterii	73
2.6. Influența Președintelui Ucrainei asupra procesului de constituire și a activității puterii executive	79
2.7. Președintele Ucrainei și partidele politice	83
2.8. Premise pentru o ramură prezidențială a puterilor statului în Ucraina	89
2.9. Concluzii preliminare. Președintele Ucrainei: tentația de a slăbi chinga constituțională	93

Cap. 3. REFORMAREA SISTEMULUI JUDICIAR ÎN UCRAINA:	
ÎNTRE MODELUL EURASIATIC ȘI CEL EUROPEAN	96
3.1. Sisteme judecătorești contemporane	96
3.2. Puterea judiciară în Ucraina: locul în societate și controlul judiciar	105
3.3. Concepte de reformă a sistemului judiciar în Ucraina	115
3.4. Direcțiile reformei sistemului judiciar ucrainean în contextul proceselor de integrare europeană. Chestiunea integrității	121
3.5. Perfecționarea sistemului judiciar ucrainean în conformitate cu recomandările Comisiei Europene și ale Comisiei de la Veneția	130
3.6. Concluzii preliminare: Sistemul judiciar între libertăți și constrângeri	137
CONCLUZII.....	139
BIBLIOGRAFIE	144

Cuvinte cheie: Constituția Ucrainei, Președintele Ucrainei, puterea legislativă, puterea executivă, puterea judecătorească în Ucraina, interacțiunea dintre ramurile puterii de stat din Ucraina, Comisia Europeană, Comisia de la Veneția, principiul separării puterilor în stat, sistemul politic al Ucrainei.

Obiectul tezei noastre de doctorat îl constituie analiza activității autorităților publice în Ucraina post-sovietică, din perspectiva configurării și modernizării puterilor statului.

Motivația alegerii subiectului tezei de doctorat este dată de faptul că Ucraina a ales aderarea la structurile europene ca una dintre direcțiile dezvoltării sale pentru a crea un stat european guvernat de lege, cu un nivel ridicat de viață, cultură și democrație, obiective imposibil de atins fără controlul asupra puterilor în stat.

Actualitatea temei de cercetare constă în faptul că cursul construirii statului de drept adoptat de Ucraina a necesitat reformarea instituției președinției, a instituțiilor puterii legislative și executive, precum și a sistemului judiciar ucrainean, întrucât starea actuală de funcționare a acestora este caracterizat prin faptul că nivelul de influență organizațională a acestor instituturi asupra proceselor sociale nu corespunde întrutotul nevoilor dezvoltării dinamice a societății civile și formării unei economii sociale de piață.

Importanța tezei noastre de doctorat este dată de originalitatea cercetărilor efectuate, de introducerea în circuitul științific a informațiilor despre istoria dezvoltării și perfecționării sistemului constituțional al Ucrainei și de rolul diferiților factori interni și externi care au dus la alegerea anumitor decizii sau chiar a anumitor modele de guvernare.

Stadiul actual al cercetărilor

Contribuții semnificative în reflectarea diverselor aspecte, în special teoretice, ale subiectului ales de noi aparțin unor cercetători contemporani. Astfel, V. Pogorilko acordă atenție, în lucrările sale, sistemului, surselor dreptului constituțional, în primul rând Constituției Ucrainei, precum și relațiilor constituționale și juridice și, de asemenea, abordează problemele legate de funcțiile de drept constituțional și de responsabilitatea constituțională și juridică; M. Tsvik consideră necesară existența celei de-a patra puteri – puterea de supraveghere și control, alături de puterile reprezentativă a poporului (legislativă), executivă și judiciară și demonstrează necesitatea acesteia indicând că această putere este importantă ca factor de descurajare și de contrapondere, prevenirea încălcărilor legii în sferele funcționale ale celorlalte puteri; I. Protsiuk studiază principalele forme de guvernare în țările dezvoltate și subliniază originalitatea variantelor separării

puterilor, precum și analizează constituirea formei de guvernare de stat și modelul de separare a puterilor în procesul de reformă constituțională din Ucraina în anii independenței, precum și principalele direcții pentru îmbunătățirea acesteia.

Elementul de noutate al tezei de doctorat constă în introducerea în circuitul științific a informațiilor despre istoria articulării și modernizării sistemului constituțional al Ucrainei și rolul diferiților factori interni și externi care au condus la luarea anumitor decizii sau chiar la preluarea anumitor modele de guvernare.

Între *obiectivele* urmărite pe parcursul cercetărilor putem evidenția:

- identificarea și sistematizarea abordărilor teoretice și metodologice de înțelegere a principiului separării puterilor și a procesului de formare a acestuia;
- analiza instituției președinției Ucrainei, relația dintre puterile legislativă și executivă din Ucraina și reforma ramurii judiciare a guvernului din Ucraina;
- identificarea fenomenelor de conflict între ramurile puterii din Ucraina;
- evidențierea interacțiunii dintre ramurile guvernamentale din Ucraina;
- identificarea și analiza perspectivelor pentru dezvoltarea durabilă a autorităților publice din Ucraina.

Izvoarele care au stat la baza cercetării au fost reprezentate de textele (versiunile) Constituției Ucrainei, Regulamentul de procedură al Radei Supreme a Ucrainei, legile și normele care reglementează pregătirea proiectelor de lege, Constituțiile altor țări (de exemplu, ale României, Germaniei, Franței), concluziile Comisiei de la Veneția și ale altor organizații internaționale și ucrainene din domeniul politicilor publice.

Lucrarea este împărțită în trei capitole pe parcursul cărora am urmărit să analizez evoluția sistemului constituțional și rolul diferiților factori politici care au influențat în mod diferit fundamentele juridice ale sistemului de puteri ale statului, să abordez particularitățile dezvoltării Ucrainei independente după 1991, precum și prezentarea posibilelor schimbări la care ne putem aștepta în următorii ani.

Cap. 1. SISTEMUL POLITIC AL UCRAINEI MODERNE: RELAȚIILE DINTRE PUTEREA LEGISLATIVĂ ȘI PUTEREA EXECUTIVĂ

Cel dintâi capitol este structurat în cinci subcapitole: *Abordări teoretice moderne și fundamentele constituționale ale distribuției și interacțiunii ramurilor puterii de stat în Ucraina, Principiul separării puterii de stat în Constituția Ucrainei, Fenomene de conflict în activitatea puterii executive și celei legislative, Interacțiunea ramurilor legislative și executive ale puterii de stat din perspectiva sistemului politic modern al Ucrainei, Concluzii preliminare: particularitățile separării puterilor de stat în Ucraina.*

În primul rând, au fost prezentate abordările teoretice moderne și fundamentele constituționale pentru distribuirea și interacțiunea ramurilor puterilor statului în Ucraina. Apoi, am încercat să dezvăluim principiul separării puterilor statului în Constituția Ucrainei, incluzând unele aspecte ale propriei noastre înțelegeri a principiului separării puterii de stat, și anume că principiul separării puterilor nu este principala condiție a democrației, ci îndeplinește doar un rol funcțional, care poate fi reprezentat de patru sarcini: a) instituționalizarea rivalității între subiecții individuali ai puterii; b) asigurarea controlului asupra organismelor de stat; c) prevenirea concentrării nedorite și periculoase a puterii în mâinile anumitor organe de stat; d) asigurarea funcționării eficiente a guvernului și a conducerii.

Sunt evidențiate, de asemenea, fenomenele conflictuale în activitatea puterilor executive și legislative. În acest context am valorificat teoriile sociologice clasice ale conflictului. În contrast, teoriile conflictelor în știința politică nu au devenit încă unanim acceptate. În prezent, politologii disting trei domenii de cercetare a conflictelor: teoria structurilor politice (grupuri), teoria stabilității politice și teoriile etno-politice. Prin urmare, conflictul reprezintă un tip de relații între subiecții interacțiunii sociale, care se caracterizează prin confruntarea lor pe baza unor motive opuse (nevoi, interese, obiective, idealuri, credințe) sau judecăți (gânduri, puncte de vedere, aprecieri etc.).

Rezumând, putem sublinia faptul că am urmărit să evidențiem cooperarea și interacțiunea puterii legislative și executive în Ucraina contemporană, am relevat necesitatea corecției constituționale a funcției constitutive a parlamentului. Cu alte cuvinte, sunt necesare schimbări semnificative în sfera puterii legislative în ceea ce privește procesul de formare a puterii executive, care ar apropia aceste ramuri ale puterii de stat și ar oferi puterii executive un sprijin stabil din partea parlamentului, ceea ce va rezolva problema asigurării suportului legislativ pentru dezvoltarea socio-economică, politică și juridică a statului. În același timp, aceste schimbări ar trebui să se

reflecte la cel mai înalt nivel, cel constituțional. Prin urmare, în opinia noastră, realizarea consensului general între diferitele forțe politice este sarcina principală a politicii ucrainene.

Cap. 2. PREȘEDINTELE UCRAINEI: JUCĂTOR POLITIC, GARANT AL CONSTITUȚIEI SAU INSTRUMENT AL GRUPURILOR DE PUTERE?

A doua secțiune este dedicată exclusiv funcțiilor, puterilor și competențelor președintelui Ucrainei și constă din nouă secțiuni: *Introducere, Instituția președinției în sistemele politice moderne, Președintele Ucrainei ca șef al statului ucrainean, Competențele și autoritatea Președintelui Ucrainei în conformitate cu Constituția Ucrainei, Relația dintre Președintele Ucrainei și ramura legislativă a puterii, Influența Președintelui Ucrainei asupra procesului de constituire și a activității puterii executive, Președintele Ucrainei și partidele politice, Premise pentru o ramură prezidențială a puterilor statului în Ucraina, Concluzii preliminare: Președintele Ucrainei – tentația de a slăbi chinga constituțională.*

Președintele Ucrainei este garantul sprijinului legal și administrativ pentru implementarea funcției de protecție a drepturilor omului în Ucraina și în conformitate cu art. 102 din Constituția Ucrainei acționează ca un garant al respectării drepturilor și libertăților omului și dreptului civil în societate. De asemenea, trebuie remarcat faptul că Președintele Ucrainei nu aparține niciunei ramuri ale puterilor statului. Cu toate acestea, președintele, care nu aparține în mod formal uneia dintre ramurile puterii, îndeplinește, în practică, rolul de șef al puterii executive, fără a-și asuma nicio responsabilitate pentru activitățile organului executiv. Dar realitatea sugerează că președintele Ucrainei este o componentă cheie a sistemului de putere executivă. Natura relațiilor sale de competență cu Cabinetul de Miniștri din Ucraina și cu întreaga verticală a puterii executive în ansamblu demonstrează în mod clar rolul dominant al Președintelui Ucrainei în sfera puterii executive.

Pentru exercitarea sarcinilor în domeniul protejării drepturilor, libertăților și intereselor legale ale unei persoane sau ale unui cetățean, Președintele Ucrainei, în conformitate cu Constituția Ucrainei, are următoarele competențe: suspendarea actelor Cabinetului de Miniștri al Ucrainei pe motiv de nerespectare a Constituției, cu apel simultan la Curtea Constituțională a Ucrainei cu privire la constituționalitatea acestor acte; anularea actelor Consiliului de Miniștri al Republicii Autonome Crimeea; acordarea cetățeniei Ucrainei și retragerea cetățeniei Ucrainei, precum și acordarea azilului în Ucraina; dreptul de grațiere; dreptul de veto în legătură cu legile adoptate de Rada Supremă a Ucrainei (cu excepția legilor privind modificarea Constituției Ucrainei), cu

trimiterea lor ulterioară la Rada Supremă a Ucrainei pentru reexaminare. De asemenea, Președintele Ucrainei, pe baza și în conformitate cu Constituția Ucrainei și cu legile Ucrainei, emite decrete și ordine în domeniul protecției drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unei persoane și ale unui cetățean, care sunt obligatorii pentru teritoriul Ucrainei.

Astfel, putem concluziona că președintele Ucrainei este principalul subiect de sprijin administrativ și juridic pentru implementarea funcției de apărare a drepturilor omului în statul ucrainean. Președintele are o serie de oportunități legale de a influența nivelul de protecție și punere în aplicare a drepturilor și libertăților omului și civile. În exercitarea puterilor constituționale, Președintele Ucrainei desfășoară activități administrative în domeniul asigurării drepturilor și libertăților omului și ale cetățenilor.

Cap. 3. REFORMAREA SISTEMULUI JUDICIAR ÎN UCRAINA: ÎNTRE MODELELE EURASIATIC ȘI CEL EUROPEAN

Pe parcursul acestui capitol ne-am îndreptat atenția asupra activității și reformarea ramura judiciară a puterii în Ucraina. Toate informațiile sunt prezentate în șase secțiuni: *Sisteme judecătorești contemporane, Puterea judiciară în Ucraina: locul în societate și controlul judiciar, Concepte de reformă a sistemului judiciar în Ucraina, Direcțiile reformei sistemului judiciar ucrainean în contextul proceselor de integrare europeană. Chestiunea integrității, Perfecționarea sistemului judiciar ucrainean în conformitate cu recomandările Comisiei Europene și ale Comisiei de la Veneția, Concluzii preliminare: sistemul judiciar între libertăți și constrângeri.*

Problema reformării ramurii judecătorești a puterii din Ucraina de astăzi este una dintre cele mai relevante și discutate chestiuni, în special în lumina proceselor de integrare europeană. Fără îndoială, sarcina principală constă în crearea cadrului pentru un proces echitabil și în îmbunătățirea sistemului judiciar. În același timp, problemele legate de implementarea reformei judiciare și îmbunătățirea eficienței justiției au fost și rămân întotdeauna actuale la nivelul oamenilor de știință și al decidenților politici.

În condițiile actuale, activitatea ramurii judiciare a puterilor statului și eficacitatea acesteia sunt elemente fundamentale pentru dezvoltarea democratică durabilă a statului ucrainean. Toate procesele de reglementare de stat într-o anumită măsură sunt într-o interacțiune constantă cu sistemul judiciar, prin urmare sarcina ramurii judiciare a puterii nu este doar administrarea justiției și supravegherea constituțională, ci și coordonarea constantă a acțiunilor cu alte autorități pentru îmbunătățirea juridică a instrumentelor care reglementează activitățile sistemului judiciar.

Astfel, este necesară îmbunătățirea și introducerea unor modificări cuprinzătoare ale legislației în domeniul sistemului judiciar, al procedurilor judiciare și al statutului judecătorilor, în special accelerarea reformei constituționale pentru a alinia sistemul judiciar la standarde europene pentru crearea unui nivel adecvat și eficient de securitate și protecție a drepturilor de proprietate intelectuală.

CONCLUZII

Cercetarea noastră a evidențiat patru modele constituționale de organizare și divizare a puterii de stat în triunghiul puterii Ucrainei în perioada de independență a acestui stat: încă de la prima etapă (1991-1995), caracterizată prin păstrarea influenței semnificative a Radei Supreme a Ucrainei, în special, în probleme de personal, iar președintele Ucrainei era responsabil de gestionarea sistemului organelor executive ale statului; până la a patra etapă (din 2014 până în prezent), caracterizată printr-un model constituțional parlamentar-prezidențial (utilizat pentru prima dată în 2006, iar a doua – în 2014), care a redistribuit competențele de constituire a ramurii executive a puterii în favoarea Radei Supreme a Ucrainei.

Analiza consolidării constituționale a sistemului ucrainean de separare a puterii de stat în general și anume a acelor organe ale puterii de stat care asigură influența reciprocă asupra activităților celorlalte ramuri ale puterii, nu ne permite să considerăm modelul existent de organizare a puterilor statului în Ucraina drept unul echilibrat și eficient. În primul rând, acest lucru se datorează incertitudinii locului și rolului în mecanismul de stat al Președintelui Ucrainei și absenței puterii reale a Cabinetului de Miniștri al Ucrainei.

Prin urmare, credem că atingerea unui consens între diferite forțe politice este o prioritate pentru politica ucraineană. Guvernul de coaliție care ar putea fi creat în Ucraina ar trebui să se consulte în mod regulat cu partidele de opoziție din parlament și să ia în considerare opiniile lor cu privire la cele mai importante probleme ale dezvoltării politice și socio-economice a țării.

Cu toate acestea, în opinia noastră, un pas necesar constă în susținerea și implementarea aspirațiilor de integrare a Ucrainei în interacțiunea în cadrul politicii interne atât a agențiilor guvernamentale, cât și a societății civile. Sprijinul intern al procesului de integrare a Ucrainei în UE este subordonat organelor executive centrale și locale din Ucraina, în cooperare cu organele legislative și locale de auto-guvernare relevante. Coordonarea procesului strategic de integrare a Ucrainei în UE este efectuată de Președintele Ucrainei. Cabinetul de Miniștri al Ucrainei asigură implementarea Strategiei de integrare a Ucrainei în Uniunea Europeană.

Astfel, în baza analizei genezei istorice a organizării puterilor statului în Ucraina concluzionăm că sistemul prezidențial-parlamentar de guvernare și sistemul judiciar necesită îmbunătățiri și reforme suplimentare.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Izvoare

1. Constituția României [The Romanian Constitution], 2003, in <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/constitutie/constitutia-romaniei-2003.php>
2. Statute of the Council of Europe (1949), in <https://rm.coe.int/1680306052>
3. Декларація про державний суверенітет України 1990 р. [Declaration of State Sovereignty of Ukraine of 1990], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
4. Договор о Евразийском экономическом союзе. Подписан 29.05.2014 [Treaty on the Eurasian Economic Union. Signed on 29.05.2014], in http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_163855/
5. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Конституції України [Law of June 28, 1996 № 254к / 96-VR of the Constitution of Ukraine], Верховна Рада України, Прочитовано 18 червня 2017, in <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed19960628/page2>
6. Закон України від 21 лютого 2014 року № 742-VII “Про відновлення дії окремих положень Конституції України” [Law of Ukraine of February 21, 2014 № 742-VII “On Restoration of Certain Provisions of the Constitution of Ukraine”], in <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-VII>
7. Закон України “Про внесення змін до Конституції України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV [Law of Ukraine “On Amendments to the Constitution of Ukraine of December 8, 2004” 2222-IV], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2222-15>
8. Законом України “Про всеукраїнський та місцеві референдуми” (1991) [Law of Ukraine “On All-Ukrainian and Local Referendums” (1991)], in <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1286-12>
9. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців” [Law of Ukraine “On State Registration of Legal Entities and Individual Entrepreneurs”], in <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15/ed20131017>

10. Закон України “Про забезпечення права на справедливий суд” [The Law “On Ensuring the Right to a Fair Trial”], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>
11. Закон України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 18 березня 2004 року № 1629-IV [Law of Ukraine “On the National Program of Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union” of March 18, 2004 № 1629-IV], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
12. Закон України “Про кабінет міністрів” від 2007 р. [Law of Ukraine “On the Cabinet of Ministers” of 2007], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-16>
13. Закон України “Про Кабінет Міністрів України” від 2011 р. [Law of Ukraine “On the Cabinet of Ministers of Ukraine” of 2011], in <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2591-17>
14. Закон України “Про місцеві державні адміністрації” від 09.04.1999 № 586-XIV [Law of Ukraine “On Local State Administrations” of April 9, 1999 № 586-XIV], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
15. Закон України “Про політичні партії в Україні” [Law of Ukraine “On Political Parties in Ukraine”], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>
16. Закон України “Про судоустрій і статус суддів” [The Law of Ukraine “On the Judiciary and the Status of Judges”], in URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/ed20170101>
17. Закон України “Про Регламент Верховної Ради України” від 10.02.2010 № 1861-VI [Law of Ukraine “On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine” of February 10, 2010 № 1861-VI], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
18. Закон України “Про судоустрій України” (зі змінами від 21.06.2001) [Law of Ukraine “On the Judiciary of Ukraine” (as amended on June 21, 2001)], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2022-10>
19. Звернення Президента України Л. Кучми з нагоди підписання Указу про винесення на всенародне обговорення проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України”, Україна. Закони. Проект Закону України “Про внесення змін до Конституції України”: На всенародне обговорення [Address of the President of Ukraine Leonid Kuchma on the occasion of the signing of the Decree on the submission for public discussion of the draft Law of Ukraine “On Amendments to the Constitution of Ukraine”, Ukraine. Laws. Draft Law of Ukraine “On Amendments to the Constitution of Ukraine”: For public discussion], К.: Преса України, 2003, с. 3.

20. Звіт за 2014-2019 роки. Рада з питань судової реформи (кітень 2019) [Report for 2014-2019. Council on the Judicial reform (April 2019)], in <http://sudovareforma.org/wp-content/uploads/2019/05/CP-Brochure-Pages-2.pdf>
21. Кабінет Міністрів України опублікував текст поданого до Верховної Ради України звіту про хід і результати виконання Програми діяльності КМУ у 2015 році [The Cabinet of Ministers of Ukraine has published the text of the report submitted to the Verkhovna Rada of Ukraine on the progress and results of the implementation of the Program of Activities of the Cabinet of Ministers in 2015], in <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/248801311>
22. Кодекс адміністративного судочинства України [The Code of Administrative Proceedings of Ukraine], in http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T052747.html
23. Конституційний Договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 08.06.1995 р. [Constitutional Treaty between the Verkhovna Rada of Ukraine and the President of Ukraine on the main principles of organization and functioning of state power and local self-government in Ukraine for the period before the adoption of the new Constitution of Ukraine dated June 8, 1995.], in <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80>
24. Конституція України [The Constitution of Ukraine], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
25. Конституція України. Науково-практичний коментар [Constitution of Ukraine. Scientific and practical commentary], Редкол.: Тацій В. Я. (голова редкол.), Петришин О. В. (відп. секретар), Барабаш Ю. Г. та ін., Національна академія наук України, 2-ге вид., переробл. і допов., Х.: Право, 2011.
26. Науково-практичний коментар до Конституції України [The Constitution of Ukraine Scientific and Practical Comment], Редкол.: В.Я. Тацій (голова редакції), О. Петришин (відповідальний секретар), Ю. Г. Барабаш та ін.: Національна академія Наук України, 2-е видання, Переробл. і док., in Х.: Право, 2011, 696 с.
27. Нормативно-правове забезпечення стратегічного курсу України на Європейську та Євроатлантичну інтеграцію (Частина 1) [Regulatory and legal support of Ukraine's strategic course towards European and Euro-Atlantic integration (Part 1)], Ужгород, 2007, in https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3704?fbclid=IwAR241g9sjTBvlGCrASl9vQ9NNbxJOkMHRy-Y_bWZOhc27mqzk_Xup3iGVJY

28. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серпня 2011 року № 811/2011 [Question of the Commissioner of the President of Ukraine for the Rights of the Child: Decree of the President of Ukraine of August 11, 2011 № 811/2011], in <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/811/2011>
29. Питання Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю: Указ Президента України від 1 грудня 2014 року № 902/2014 [Question of the Commissioner of the President of Ukraine for the Rights of Persons with Disabilities: Decree of the President of Ukraine of December 1, 2014 № 902/2014], in <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/902/2014>
30. План дій “Україна – Європейський Союз” прийнятий від 12.02.2005 р. [The Ukraine-European Union Action Plan was adopted on February 12, 2005], in https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text
31. Постанова Верховної Ради України “Про регламент Верховної Ради України” від 2006 р. [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine “On Regulations of Verkhovna Rada of Ukraine” from 2006], in <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/3547-15>
32. Постанова Верховної Ради України від 22 лютого 2014 року № 750-VII “Про текст Конституції України в редакції 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями, внесеними законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII” [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated February 22, 2014 No. 750-VII “On the text of the Constitution of Ukraine in the wording of June 28, 1996, as amended and supplemented by the Laws of Ukraine of December 8, 2004 No. 2222-IV, dated February 1, 2011 No. 2952 -VI, dated September 19, 2013 No. 586-VII”], in <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/750-VII>
33. Постанова Верховної Ради Української РСР “Про проголошення незалежності України” (прийнята від 24.08.1991 р.) [Resolution of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR “On the Proclamation of Independence of Ukraine” (adopted on August 24, 1991)], in: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
34. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2001 р. № 840 Про реалізацію статей 9, 11 Закону України “Про політичні партії в Україні” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of July 13, 2001, No. 840 On the Implementation of Articles 9 and 11 of the Law of Ukraine “On Political Parties in Ukraine”], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840-2001-%D0%BF>
35. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 16 серпня 1999 р. N 1496 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the Concept of Adaptation of the

- Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union” of August 16, 1999, N 1496], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF#Text>
36. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) №2217а від 01.07.2015 р. [The draft Law on amending the Constitution of Ukraine (regarding the decentralization of power) №2217а from 01.07.2015], in http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
  37. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утворення справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, 2006 р. [The Concept for Improvement of Legal Proceedings for the Establishment of a Fair Trial in Ukraine, 2006], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>
  38. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні: Постанова Верховної Ради України від 28.04.1992 р. № 2296-XII [On the concept of judicial and legal reform in Ukraine: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of 28.04.1992 № 2296-XII], Відомості Верховної Ради України, 1992, № 30, 426 с.
  39. Про прийняття Конституції України і введення її в дію: Верховна Рада України; Закон від 28.06.1996 № 254/96-ВР [On Adoption of the Constitution of Ukraine and Bringing It into Force: Verkhovna Rada of Ukraine; The Law dated June 28, 1996 № 254/96-ВР], in <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254/96-%D0%B2%D1%80>
  40. Про “Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки” [On the “Strategy for Reforming the Judiciary, Judicial Proceedings and Related Legal Institutions for 2015-2020”], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>
  41. Статут Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) [The Statute of the Group of States against Corruption (GRECO).], in https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144
  42. Статут Організації Об’єднаних Націй [Charter of the United Nations], in http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf
  43. Указ Президента України “Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади” від 9 лютого 1999 року. [Decree of the President of Ukraine “On measures to improve the rule-making activities of the executive branch” of February 9, 1999], in <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145/99#Text>
  44. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією [Civil Law Convention on Corruption], in https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102
  45. Цивільний процесуальний кодекс України [The Civil Procedural Code of Ukraine], in URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

Instrumente de lucru

46. Енциклопедія міжнародного права: (в 6 т.) [Encyclopedia of International Law: (in 6 t.)], Редкол. Ю. С. Шемшученко (відп. Ред.), in К.: Українська енциклопедія, 1998, т. 1: А-Г, 672 с.
47. Політологічний енциклопедичний словник [Political science encyclopedic dictionary], “Генеза”, 1997, 297 с.
48. Політологічний енциклопедичний словник [Political Encyclopedic Dictionary], уклад.: Герасіна Л. М., Погрібна В. Л., Поліщук І. О. та ін., за ред. Требіна М. П., in Х.: Право, 2015.
49. Словарь терминов по теории государства и права [Glossary of terms on the theory of state and law], Харьков, in “Основа”, 1997, 189 с.
50. Словник соціологічних і політологічних термінів [Dictionary of sociological and political terms], К.: Вищ.шк., 1993, 141 с.
51. Словник української мови: в 11 т. [Dictionary of the Ukrainian language: 11 vol.], К.: Наукова думка, 1970-1980.
52. УСЕ (Універсальний словник-енциклопедія) [ALL (Universal Dictionary-Encyclopedia)], in <http://slovopedia.org.ua/29/53402/13633.html>
53. Шемшученко Ю. С., Рада з питань реформування судової системи України [Council for the reform of the judicial system of Ukraine], Юридична енциклопедія: у 6 томах, in Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003, Том 5: П-С, 736 с.
54. Юридична енциклопедія: (в 6-ти т.) [Encyclopedia of International Law: (in 6 t.)], ред. кол. Шемшученко Ю. С. (відп. ред.), in К.: Українська енциклопедія, 1998, Т. 1: А-Г, 672 с.
55. Юридична енциклопедія: (в 6-ти т.) [Encyclopedia of International Law: (in 6 t.)], ред. кол. Шемшученко Ю. С. (відп. ред.), in К.: Українська енциклопедія, 2002, Т. 4: Н-П, 720 с.

Lucrări generale

56. A. Hauriou, Droit constitutionnel et institutions politiques edition. Montchrestien, Paris, 1986, p. 273.
57. Barbu V. Berceanu, Istoria constituțională a României în context internațional, comentată juridic [The constitutional history of Romania in an international context, legally commented], București, Editura Roseti, 2003, 742 p.

58. Bodin Jean, Les six livres de la République. Un abrégé du texte de l'édition de Paris de 1583 [The six books of the Republic. An abstract of the text of the Paris edition of 1583], Paris, Librairie générale française, Le Livre de poche, 1993, 607 p.
59. Duguit L. Traite de droit constitutionnel. P., 1907. P. 37-40.
60. Ionescu Cristian, Principii fundamentale ale democrației constituționale [Fundamental principles of constitutional democracy], București, Editura Lumina Lex, 1997, 248 p.
61. Istoria contemporană a României (1918-2007) [Contemporary History of Romania (1918-2007)] / Ioan Scurtu – București: Editura Fundației României de Măine, 2007, 224 p.
62. Janda K. The Challenge of Democracy. Government in America / K. Janda, J. Berry, J. Goldman. 2nd ed. Boston, 1989. p. 86.
63. Martinsen D. S., An Ever More Powerful Court?: The Political Constraints of Legal Integration in the European, Department of Political Science, University of Copenhagen, 2015, 259 p.
64. Muraru, Ioan, Tănăsescu, Elena Simina, Drept constituțional și instituții politice. București: C.H. Beck, 2008.
65. Parsons Talcott, 2007 (1961), An Outline of the Social System, P. 435, in "Craig Calhoun" (ed.) Classical Sociological Theory, Malden, Ma.: Blackwell.
66. Post-communist Romania at twenty-five: linking past, present, and future / edited by Lavinia Stan and Diane Vancea, 2015, p. 304 p.
67. Romania since 1989: politics, economics, and society / edited by Henry F. Carey, USA, 2004, Section 7 (Parliamentary Development), 640 p.
68. România în istoria secolului XX [Romania in the history of the 20th century] / Alesandru Duțu – București: Editura Fundației României de Măine, 2007, 228 p.
69. România în secolul XX [Romania in the twentieth century] / Francesco Guida; trad, din lb. ital. de Dragoș Cojocaru. – [Chișinău]: Cartier, 2019 (Tipogr. "Bons Offices"). – 384 p.
70. România post 1989 [Romania after 1989] / Catherine Durandin și Zoe Petre; trad.: Zoe Petre și Marina Mureșanus; cuvânt înainte: Zoe Petre. - Iași: Institutul European, 2010, 300 p.
71. Rusu Ion, Drept constituțional și instituții politice [Constitutional law and political institutions], București, Lumina Lex, 2001.
72. Safta Marieta, Drept constituțional și instituții politice [Constitutional law and political institutions], București, Editura Hamangiu, 2016.
73. Safta Marieta, Drept constituțional și instituții politice [Constitutional law and political institutions], vol. II, Instituții politice. Ediția a 3-a, revizuită, București, Editura Hamangiu, 2020, 392 p.

74. Sanborne Mark, Nations in Transition: Romania, Second Edition, New York, 2004, 182 p.
75. Steven D. Roper, Romania: the unfinished revolution, This edition published in the Taylor & Francis e-Library, 2005, 145 p.
76. Георгіца А. З., Конституційне право зарубіжних країн [Constitutional Law of Foreign Countries], Підручник, Тернопіль, in “Астон”, 2003, 188 с.
77. Головатий С. С., Верховенство права: Монографія (у 3-ох книгах) [Rule of Law: Monograph (in 3 books)], К., 2006, 1747 с.
78. Градовский А. Д., Собрание сочинений А. Д. Градовского [Collected works by A. D. Gradovsky], Санкт-Петербург Т. 7: Начало русского государственного правб. Ч. 1: О государственном устройстве, 1907, 389 с.
79. Кармазіна М. С., Між історією і політикою [Between history and politics], Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України, 2015, 560 с.
80. Конституційні аспекти розподілу повноважень у системі вищих органів державної влади України [Constitutional aspects of the division of powers in the system of higher bodies of state power of Ukraine], К.: НІСД, 2015, 27 с.
81. Коркунов М. М., Сравнительный очерк государственного права иностранных держав. Часть первая, Государство и его элементы [Comparative essay on the state law of foreign states. Part One, State and its Elements], СПб.: Типография Стасюлевича М. М., 1890, 163 с.
82. Кутафин О. Е., Основы государства и права: учебное пособие [Fundamentals of State and Law: Study Guide], М.: ЮРИСТЪ, 2002, 458 с.
83. Монтескье Шарль-Луи, О духе законов [About the spirit of the laws], in Издательство “Рипол Классик”, 2016, 690 с.
84. Нольде Б. Э., Далекое и близкое: исторические очерки [Far and near: historical essays], in Париж: Современные записки, 1930, 278 с.
85. Окуньков Л. А., Президент Российской Федерации. Конституция и политическая практика: монография [The President of the Russian Federation. Constitution and political practice: monograph], in Норма, Инфра-М, 1996, 240 с.
86. Політологія: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів [Politology: Textbook for Students of Legal Specialties of Higher Educational Institutions], 2-ге вид., переробл. і допов, in Вид. Дім “Ін Юре”, 2005, 519 с.
87. Поляков А. В., Общая теория права: Феноменолого-коммуникативный подход: курс лекций [General theory of law: Phenomenological-communicative approach: a course of lectures], 2-е изд., доп., СПб.: Юрид. центр Пресс, 2003, 577 с.

88. Прилуцький С. В., Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава): Монографія [Introduction to the theory of judicial power (Society. Justice. State): Monograph], Інститут держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України, 2012, 317 с.
89. Проблемы общей теории права и государства [Problems of the General Theory of Law and State], под ред. В. С. Нерсесянца, М.: Норма-Инфра, 1999, 678 с.
90. Решетников Ф. М., Правовые системы стран мира: справочник [Legal systems of countries of the world: reference book], М.: Арена, 1993, 321 с.
91. Система стримувань і противаг: до і після політичної реформи: інформ. бюл. Міжнар. центру перспект. дослідж. [System of checks and balances: before and after the political reform: inform. bullet. International center for prospects of research], Вісник центру, К., 2007, № 16 (363), in http://www.icps.com.ua/doc/nl_ukr_20070514_0363.pdf.
92. Судова влада [The Judicial Power], Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.: Загальна теорія права, 2017, 952 с.
93. Судебные системы европейских стран: справочник [Judicial systems of European countries: Handbook], М., 2002, с. 53-54.
94. Тацій В. Я., Судова реформа: стан та перспективи розвитку [Judicial reform: state and prospects of development], Реформування судових і правоохоронних органів України: проблеми та перспективи: матеріали науково-практичного конференції 14 травня 2010 р., Х., 2010.
95. Теория государства и права: Учебник для вузов [Theory of State and Law: Textbook for universities], Под редакцией проф. В.М. Корельского, В.Д. Первалова, 2-е издательство, Москва: НОРМА, 2002.
96. Тодыка Ю. Н., Президент Украины: конституционно-правовой статус [The President of Ukraine: Constitutional and legal status], Х.: Факт, 1999.
97. Хессе К., Основы конституционного права ФРГ [Basics of Constitutional Law of the FRG], in "Юридическая литература", 1981, 368 с.
98. Цветков В. В., Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політикоправові детермінанти [Public transformation and public administration in Ukraine: political and legal determinants], К., 2003, 496 с.
99. Цвик М. В., О современной трактовке теории разделения властей [On the Modern Interpretation of the Theory of Separation of Powers], in "Проблемы законности": респ. междувед. науч. Сб., 1993, № 28, с. 13.

100. Цвік М. В., Петришин О. В., Загальна теорія держави і права, Підручник для студентів вищих навчальних закладів [General theory of state and law, textbook for students of higher educational institutions], in Право, 2009, 572 с.
101. Чиркин В. Е., Конституционное право зарубежных стран: Учебник [Constitutional Law of Foreign Countries: Textbook], 4-е изд., перероб. и доп., М.: Юристъ, 2006, с. 157.
102. Шарль Луи де Монтескьё, О духе законов [About the spirit of the laws], in Издательство “Рипол Классик”, 2016, 690 с.
103. Шишкін В. І., Судові системи країн світу: навчальний посібник (у 3 книгах) [The Judicial Systems of the Countries of the World (in 3 books)], Книга 1, 2001.
104. Шишкін В. І., Судові системи країн світу: навчальний посібник (у 3 книгах) [The Judicial Systems of the Countries of the World (in 3 books)], Книга 2, 2001.
105. Юдин Д., Политические партии и право в современном государстве [Political Parties and Law in the Modern State], М.: Форум, ИНФРА. М, 1998, 217 с.
106. Яровая М. В., Судебные системы современных европейских государств: сравнительно-правовой анализ [The judicial system of modern European States: comparative legal analysis], М., 2006, с. 34.

Cercetări sociologice

107. Democracy Index 2017. The Economist, in <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>

Lucrări speciale

108. Blauberger M., Schmidt S. K., The European Court of Justice and its political impact, West European Politics, Volume 40, 2017, Issue 4, in <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402382.2017.1281652>
109. Авер'янов В. Б., Адміністративне право України. Президент України і система органів виконавчої влади [The Administrative Law of Ukraine. The President of Ukraine and the system of executive authorities], К.: Вид-во “Юридична думка”, 2004, in <http://textbooks.net.ua/content/view/2620/15/>
110. Авер'янов В. Б., Органи виконавчої влади в Україні [Executive power bodies in Ukraine], К., 1997.
111. Анакіна Т., Прецедентні рішення Суду Європейських співтовариств у становленні правопорядку ЄС [Case-law decisions of the Court of the European Communities in the formation of the EU legal order], Підприємництво, господарство і право, 2008, № 2.

112. Баглай М. В., Конституционное право Российской Федерации: учебник [Constitutional law of the Russian Federation: textbook], М. В. Баглай, Б. Н. Габричидзе, М.: ИНФРА-М, 1996, 512 с.
113. Битяк Ю. П., Концепции реформы административного законодательства и административного судопроизводства [The concept of reform of administrative law and administrative procedure], Юридическая наука и проблемы формирования демократического правового государства Украина, К., 1993.
114. Бульба О. Ю., Конституційно-правові аспекти реалізації принципу поділу влади в Україні: національна традиція та сучасність [Constitutional and legal aspects of the implementation of the principle of separation of powers in Ukraine: national tradition and modernity], К., 2008, 11 с.
115. Василюк С., Теорія поділу влади і судова влада в Україні [Theory of Separation of Powers and Judicial Power in Ukraine], in “Право України”, 2002, № 5, с. 9-10.
116. Веніславський Ф., Взаємодія гілок державної влади як принцип основ Конституційного ладу України [Interaction of the Branches of State Power as the Principle of the Foundations of the Constitutional System of Ukraine], in “Право України”, 1998, №1.
117. Галиева Л. Ш., Разделение власти в субъектах федерации: историко-теоретическое исследование [The division of power in the subjects of the federation: a historical and theoretical study], Уфа, 2002, с. 7.
118. Грошевий Ю. М., Органи судової влади в Україні [Judiciary in Ukraine], К., 1997, 20 с.
119. Добродумов Н., Про реформу політичної системи України [On the Reform of the Political System of Ukraine], “Право України”, 2003, № 5, 20 с.
120. Долежан В., Дія системи стримань і противаг у відносинах між законодавчою і президентською владами в Україні [The action of the system of restraints and counterweight in the relations between the legislative and presidential authorities in Ukraine], Парламентаризм в Україні: теорія і практика, Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-й річниці з дня проголошення Незалежності України та 5-й річниці з дня прийняття Конституції України, Київ, Інститут законодавства верховної Ради України, 2001, 234 с.
121. Долежан В., Василюк С., Оновлення виборчого законодавства: на користь чи на шкоду? [Renewal of Electoral Legislation: for the Benefit or the Detriment?], in “Право України”, 2001, № 3, с. 36.

122. Долежан В., Василюк С., Реформа державної влади: шляхи і варіанти реалізації [Reform of the State Power: Ways and Variants of Realization], in “Право України”, 2002, № 12, с. 34
123. Єрмолін В. П., Конституційні засади виконавчої влади в Україні (проблеми теорії і практики): автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук [Constitutional Principles of the Executive Power in Ukraine (Problems of Theory and Practice): the dissertation author's abstract for obtaining a scientific degree of the candidate of law sciences], К.: Українська Академія державного управління при Президентіві України, 2003.
124. Зіллер Жак, Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз [Political and administrative systems of the EU countries. Comparative analysis], К.: ОСНОВИ, 1996, с. 250.
125. Зорькин В. Д., Социалистическое правовое государство: основные черты концепции [Socialist Law-Governed State: the Main Features of the Concept], in “Право и власть”, М.: Прогресс, 1990, 80 с.
126. Зюзина Т. Е., Единство государства и разделение властей в истории политических и правовых учений [The Unity of the State and the Separation of Powers in the History of Political and Legal Teachings], in “Философия права”, 2009, № 6, с. 22; Соколов В. М., Форма правления и разделение властей: зарубежный опыт [Form of Government and Separation of Powers: Foreign Experience], in “Актуальні проблеми російського права”, 2010, № 4, с. 56-67.
127. Кобликов А. С., Судебная политика и способы ее реализации [Judicial policy and ways of its implementation], Советское государство и право, 1991, № 6, с. 72.
128. Ковальчук В., Проблеми формування багатопартійної системи в Україні: конституційно-правовий аспект [Problems of the Formation of a Multi-Party System in Ukraine: the Constitutional-Legal Aspect], in “Наукові записки”, Серія “Право”, Острог, 2000, Випуск 1, с. 76.
129. Колодій А., Особливості перехідного періоду і вибір демократичних інститутів в Україні [Features of the Transition Period and the Choice of Democratic Institutions in Ukraine], in “Політичний процес в Україні”, Л.: ПАІС, 1998, 12 с.
130. Кресіна І., Перегуда С., До питання про законодавче забезпечення політичної реформи [To the Issue on the Legislative Protection of the Political Reforms], “Право України”, 2003, № 3, с. 66-75.

131. Кудряченко А. І., Місце інституту президентства в контексті становлення політичної системи України [The place of the institution of presidency in the context of the formation of political system of Ukraine], in Стратегічні пріоритети, 2006, № 1.
132. Кузнецова О. В., Взаємодія інституту президентства з іншими гілками влади (на прикладі України, Росії та Білорусі) [Interaction of the Institute of Presidency with other branches of the government (on the example of Ukraine, Russia and Belarus)], Гілея: науковий вісник, 2011, № 45, in http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_45/Gileya45/P6_doc.pdf.
133. Куропятник О., 100 днів президента Дональда Трампа [100 Days of President Donald Trump], in Дзеркало тижня, 27 квітня – 12 травня 2017 р., № 1141.
134. Малихіна Н. С., Критерії класифікації судових систем [Criteria for classification of judicial systems], Актуальні проблеми правознавства: тези доп. та наук. повідом. сучасн. наук. конф. Молодих учених та здоб., 2004, с. 182-184.
135. Мартинюк Р. С., Дилема політики і права в новітньому вітчизняному конституційному процесі [The dilemma of politics and law in the latest national Constitutional process], in Наукові записки [збірник наукових праць], Національний університет “Острозька академія”, Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2010, Вип. 4, с. 290-295, (Серія “Політичні науки”).
136. Мартинюк Р. С., Інститут імпідменту в Україні: вади вітчизняної моделі [Institute of Impeachment in Ukraine: Defects of Domestic Model], in Право України: юридичний журнал, К.: “Право України”, 2008, № 2.
137. Мартинюк Р. С., Реалізація принципу поділу влади в сучасній Україні: політико-правовий аналіз: (монографія) [Realization of the principle of separation of powers in modern Ukraine: political and legal analysis: [monograph]], Острог: НаУОА, 2007, 352 с.
138. Москвич Л., Становлення та розвиток судових систем, in http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik03_08.pdf
139. Москвич Л. М., Судові системи світу: класифікація і загальна характеристика [Judicial systems of the world: classification and general characteristics], Проблеми законності: Республік. міжвід. наук. зб., 2008, Вип. 96, с. 202-209.
140. Назаров І., Класифікація судових систем європейських держав [Classification of judicial systems of European States], in http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7480/1/Nazarov_198.pdf

141. Нешатаева Т. Н., Роль Суда в евразийской интеграции: текущий момент [The role of the Court in the Eurasian integration: current moment], Российское правосудие, 2015, № 4, 5-19 с.
142. Оборотов Ю., Традиції та інновації у правовому розвитку [Traditions and innovations in legal development], Психологія і суспільство, № 1 (15), 2004, С. 31 (15-42), in <http://journals.uran.ua/index.php/1810-2131/article/view/125301/119755>
143. Оборотов Ю. М., Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права) [Traditions and updates in the legal field: questions of theory (from knowledge to understanding of law)], Юрид. л-ра, 2002, 280 с.
144. Петров Р., Європеїзація української судової системи як складова євро інтеграційної політики України [Europeanization of the Ukrainian judicial system as a component of Ukraine's European integration policy], in Право України, 2012, № 1/2, С. 300-306.
145. Погорілко В. Ф., Вибрані праці. До 75-річчя від дня народження [Selected Works. To the 75th anniversary of the birth], відп. ред. академік НАН України Шемшученко Ю. С., К.: Видавництво “Юридична думка”, 2013.
146. Погорілко В. Ф., Конституційне право України. Підручник: у 2 томах [Constitutional Law of Ukraine. Textbook: 2 vol.], К.: ТОВ “Видавництво “Юридична думка”, 2006, 800 с.
147. Примуш М., Політичні конфлікти та їх типи [Political Conflicts and Their Types], in “Політичний менеджмент”: науковий журнал, 2010, № 1, с. 97-108.
148. Притика Д., Створення науково обґрунтованої системи правосуддя в Україні – головна мета судової реформи [Creating a science-based justice system in Ukraine – the main goal of the judicial reform], Право України, 2009, № 12.
149. Процюк І. В., Поділ державної влади в умовах різних форм державного правління: монографія [Division of state power in the conditions of various forms of government: monograph], in Х.: Право, 2012.
150. Процюк І. В., Сучасні підходи до розуміння принципу поділу державної влади [Modern Approaches to Understanding the Principle of Separation of State Power], in http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2034/1/Protsyuk_3.pdf
151. Радченко О. В., Геостратегічна Україна [Geostrategic Ukraine], in Публічне урядування: збірник, Київ: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2016, № 3.
152. Романенко В. Б., Системный анализ институтов “народовластие”, “демократия”, “народный суверенитет”, “разделение властей”: их взаимосвязь и соотношение [System Analysis of Institutions “People Power”, “Democracy”, “Popular Sovereignty”,

- “Separation of Powers”: their Interconnection and Relationship], in “Філософія права”, 2010, № 2, с. 97-101.
153. Романюк А., Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи. Інституційний вимір [Comparative analysis of political systems in Western Europe. Institutional dimension], Львів, 2004, с. 278-279.
154. Сартори Дж., Вертикальная демократия [Vertical Democracy], in Полис, 1993, № 2, 400 с.
155. Сахаров Н. А., Институт президентства в современном мире [Institute of presidency in the modern world], in М.: Юридическая Литература, 1994, 176 с.
156. Семигин Г. Ю. и др., Антология мировой правовой мысли: в 5 т. [The Anthology of World Legal Thought: in 5 vol.], М.: Мысль, 1999, Т. 3: Европа, Америка: XVII – XX вв., 1999, с. 374-384.
157. Скомороха В., Окремі питання поділу влади і юрисдикція Конституційного Суду України [Separate Issues of Separation of Powers and Jurisdiction of the Constitutional Court of Ukraine], in “Право України”, 1998, № 5, с. 8.
158. Скомороха В., Парламентаризм та конституційна юстиція в Україні: теорія і практика [Parliamentarism and Constitutional Justice in Ukraine: Theory and Practice], in “Правова держава”: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002, Випуск 13, с. 112.
159. Федірко І. П., Соціально-політичні конфлікти як об’єкт дослідження [Social and Political Conflicts as an Object of Research], “Філософія. Політологія”, 2005, № 73-75, с. 63-65.
160. Цвік М. В., Конституційні проблеми розподілу властей (деякі загально-теоретичні аспекти) [Constitutional Issues of the Distribution of Powers (Some General Theoretical Aspects)], “Вісник Національної академії правових наук України”, 1993, № 1, с. 65-66.
161. Чиркин В. Е., Контрольная власть [Control Authority], in “Государство и право”, 1993, № 4, С. 23.
162. Чуприна Ю. Ю., Місце судової гілки влади в системі державної влади України [The place of the judicial branch of government in the system of state power of Ukraine], in http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=DeBu_2010_1_37
163. Шаповал В. М., Конституційний механізм державної влади в незалежній Україні: політико-правові проблеми організації виконавчої влади [Constitutional mechanism of

state power in independent Ukraine: political and legal problems of organization of executive power], in *Право України*, 1997, № 1.

Resurse electronice

164. European Standards on the Independence of the Judiciary – A Systematic Overview, in [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-JD\(2008\)002-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-JD(2008)002-e)
165. “Opinion on the procedure for selection and appointment of judges to the Supreme Court in Ukraine with the focus on its compliance with the standards of the Council of Europe”, in rm.coe.int/coe-opinion-competition-sc/168093d89e
166. Summers Lawrence, Reform-minded Ukraine merits debt reduction, *Financial Times*, in <https://www.ft.com/content/ff3634fc-fa44-11e4-a41c-00144feab7de#axzz3cbZxWdNK>
167. Speech transcript: the way forward for Ukraine, in <https://www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Content&cid=1395244949713&d=Tablet&pagename=EBRD%2FContent%2FContentLayout>
168. “Systèmes judiciaires européens – Efficacité et qualité de la justice” [“European judicial systems Efficiency and quality of justice”], Edition 2018 (données 2016), *Etudes de la CEPEJ* N° 26, in <https://rm.coe.int/rapport-avec-couv-18-09-2018-en/16808def9c>
169. Transparency International. Our Organisation, in www.transparency.org
170. Transparency International Ukraine, Відкриття офісу ТІ Україна у Києві, in <https://www.youtube.com/watch?v=1Jvp8cytQFg>
171. Transparency International застерігає українську владу від знищення антикорупційної реформи [Transparency International warns the Ukrainian authorities against destroying the anti-corruption reform], in <https://www.unian.ua/politics/2283899-transparency-international-zasterigae-ukrajinsku-vladu-vid-povnogo-demontaju-antikoruptionsiynoji-reformi.html>
172. Transparency International: “Корупція вбиває!” [Transparency International: “Corruption Kills!”], 5 канал, in <https://www.youtube.com/watch?v=Y5wsPRO6hxw>
173. Transparency International Ukraine. ТІ Україна та Національне Агентство з Розшуку та Менеджменту Активів розширюють співпрацю [Transparency International Ukraine. TI Ukraine and the National Agency for search and asset management are expanding their cooperation], in <https://arma.gov.ua/news/typical/natsionalne-agentstvo-ta-go-transperensi-interneshnl-ukraina-rozshiryuyut-spivpratsyu>

174. United Nations Member States (2006), in [https://en.wikisource.org/wiki/United_Nations_Member_States_\(2006\)](https://en.wikisource.org/wiki/United_Nations_Member_States_(2006))
175. Verde G., The Italian Judicial System, in <http://www.csm.it/documenti%20pdf/sistema%20giudiziario%20italiano/inglese.pdf>
176. Айген П., Преодоление коррупции требует единства первых лиц [Overcoming corruption requires unity of the first persons], ЛІГА.Бизнес, in <https://biz.liga.net/keysy/all/interview/peter-aygen-nelzya-dopuskat-oligarkhizatsii-strany>
177. Англосаксонська система права [Anglo-Saxon legal system], in: https://pidru4niki.com/1118011744462/pravo/anglosaksonska_sistema_prava
178. Взаємовідносини законодавчої та виконавчої гілок державної влади в Україні [Relationships between the legislative and executive branches of government in Ukraine], in <https://xreferat.com/72/185-1-vza-mov-dnosini-zakonodavcho-ta-vikonavcho-g-lok-derzhavno-vladi-ukra-ni.html>
179. Взаємодія законодавчої, виконавчої гілок влади та референдуму в системі народовладдя [Interaction of legislative, executive branches of government and referendum in the system of democracy], in http://megalib.com.ua/content/1295_Vzaemodiya_zakonodavchoi_vikonavchoi_gilok_vladi_ta_referendymy_v_sistemi_narodovladdya.html
180. “Вони б не мовчали”. В Україні починається кампанія на захист викривачів корупції [“They wouldn't be silent”. In Ukraine, a campaign to protect the denouncers of corruption is being launched], in https://web.archive.org/web/201803222020227/https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1862384-voni_b_ne_movchali_v_ukraini_pochinae_tsya_kampaniya_na_zahist_vikrivachiv_koruptsii_2072880.html
181. Встановлення, попередження та регулювання політичних конфліктів [Identification, prevention and regulation of political conflicts], in <http://readbookz.net/book/180/6277.html>
182. В Україні настала доба ProZorro. Що це нам дасть? [In Ukraine, the ProZorro day has come. What will it give us?], in <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2061590-v-ukraini-nastala-doba-prozorro-so-ce-nam-dast.html>
183. Громадянська підтримка запуску антикорупційного суду. Проекти. ТІ Україна [Civil support for the launch of the anti-corruption court. Projects. TI Ukraine], in <https://ti-ukraine.org/projects>
184. Допомога при народженні дитини (2001-2008) [Childbirth assistance (2001-2008)], in http://zakona.net.ua/links12_5.htm

185. Етапи судової реформи в Україні [The stages of the judicial reform in Ukraine], in https://uba.ua/documents/doc/sergey_koziakov.pdf
186. За рік (з червня до червня) номінальна зарплата в Україні зросла майже на 40% [During the year (from June to June) the nominal salary in Ukraine increased by almost 40%], in http://www.mediaport.ua/news/ukraine/25700/za_god_nominalnaya_zarplata_v_ukraine_vy_irosla_pochti_na_40
187. З вітального слова Хюга Мінгареллі на щорічній конференції Регіональних рад з питань реформи правосуддя [From H. Mingarelli's welcome speech at the annual conference of Regional councils on justice reform], in ukrinform.ua/rubric-politics/2667341-mingarelli-skazav-comu-v-ukraini-buksue-sudova-reforma.html
188. Конституційна реформа 2004 року і права людини [Constitutional reform of 2004 and human rights], in <http://khp.org/index.php?id=1112039734>
189. Конституційно-правовий статус президента України [Constitutional and legal status of the President of Ukraine], in https://pidruchniki.com/1350082646910/pravo/konstitutsiyno-pravoviy_status_prezidenta_ukrayini
190. Концепція реформування судової влади України [The concept of reforming the judiciary in Ukraine], in <http://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%9F%D1%80%D0%B8%>
191. Малько А. В., Елистратова В. В., Судебная система Евразийского экономического союза: проблемы формирования [The Judicial system of the Eurasian Economic Union: problems of formation], in http://publishing-vak.ru/file/archive-law-2016-1/7-malko-elistratova.pdf?fbclid=IwAR00poeADq5I6Or-_8u870AoAHGzD7K0Q2xT_D-IVRUj88x7lq5jL3wtW1k
192. Методологія. Прозорі міста [Methodology. Transparent Cities], in <https://web.archive.org/web/20170810002247/https://transparentcities.in.ua/metodolohiya/>
193. Місце та роль інституту президентства в політичній системі суспільства [The place and role of the institution of the presidency in the political system of society], 22.10.2017, in <https://studfile.net/preview/6754884/page:2/>
194. Основні технології вирішення конфліктів [Basic conflict resolution technologies], in http://pidruchniki.com/78514/psihologiya/osnovni_tehnologiyi_virishennya_konfliktiv
195. Петренко Є., Причини та умови формування постійно діючої парламентської більшості: політико-ідеологічні аспекти [Reasons and Conditions for the Formation of a Permanent Parliamentary Majority: Political and Ideological Aspects], in “Формування парламентської більшості: стан, проблеми, перспективи”, Матеріали круглого столу,

- [Formation of the Parliamentary Majority: State, Problems, Prospects. Materials of the Round Table], К.: Юридична книга, 2000, 14 с.
196. Петрухин И. А., Правовое государство и правосудие [The rule of law and justice], Советское государство и право, 1991, № 1, с. 20-21.
197. Печальные итоги [Sad results], in <http://www.dsnews.ua/policy/art21299.html>
198. План дій для України на 2018-2021 рр. [Action Plan for Ukraine for 2018-2021], Рада Європи, in https://rm.coe.int/coe-action-plan-for-ukraine-2018-2021-ukr/1680925bec?fbclid=IwAR0Gf5Byt-k_EGi6SBUZD5QnvyuUnb0zHZGx0CrJBspCm8M-hiW4cLZXpql
199. Плахтій Т., Діяльність партій в сучасних умовах [Activities of parties in modern conditions], Львів, 16 січня 2018 р., in <https://zbruc.eu/node/75432>
200. Повернення активів Януковича. Проекти. ТІ Україна [Return of Yanukovich's assets. Projects. TI Ukraine], in <https://ti-ukraine.org/projects>
201. Повідомити про корупцію [Report Corruption], anticorruption.in.ua, in <https://anticorruption.in.ua/povidomiti-pro-korupciyu/>
202. Повноваження Президента України [Authority of the President of Ukraine], in https://studopedia.com.ua/1_65362_povnovazhennya-prezidenta-ukraini.html
203. Президент ЕБРР привітствует реформи в Україні [EBRD President welcomes reforms in Ukraine], in <https://www.ebrd.com/ru/news/2015/ukraine-reform.html>
204. Природа і види конфліктів у сфері державного управління [The nature and types of conflicts in public administration], in http://pidruchniki.com/78497/psihologiya/priroda_vidi_konfliktiv_sferi_derzhavnogo_upravlinnya
205. Про нас. Трансперенсі Інтернешнл Україна [About us. Transparency International Ukraine], in <https://ti-ukraine.org/news/andrij-vyshnevskiy-stav-novym-golovoyu-pravlinnya-ti-ukrayina/>
206. Рада відновила дію Конституції-2004 [The Council restored the 2004 Constitution], in <https://www.pravda.com.ua/news/2014/02/22/7015690/>
207. Рейтинг. Прозорі міста [Ratings. Transparent Cities], in <https://transparentcities.in.ua/reytyngy-prozorosti-mist/reytyng-prozorosti-mist-ukrayiny>
208. Скандальний брифінг Тимошенко: Президент покриває і заробляє на валютних спекуляціях [Tymoshenko's scandalous briefing: President covers and earns on currency speculation], in <https://www.pravda.com.ua/articles/2008/12/18/3642740/>
209. Стратегічне бачення, ТІ Україна [Strategic vision, TI Ukraine.], in <https://web.archive.org/web/20180322081615/https://ti-ukraine.org/stratshuvannia/>

210. Стратегія розвитку України-2020 [The Development Strategy of Ukraine-2020.], in <http://www.reforms.in.ua/Content/download/Strategy2020updUA.pdf>
211. Судова реформа [The Judicial Reform], in <http://reformsguide.org.ua/ua/analytics/judicial-reform/>
212. Судова реформа в Україні: європейський вектор [The judicial reform in Ukraine: European vector], in http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vvsu_2015_4_3.pdf
213. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні [Current challenges and current problems of judicial reform in Ukraine], in: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/suchasni-vyklyky-ta-aktualni-problemy-sudovoyi-reformy-v-ukrayini/?fbclid=IwAR2f0XLBfdQcIirZJqCi6LvrBkMINWIVTdZEVa-ObmNrwGJmy9LFLYLrnzg>
214. Тимошенко: всупереч президенту, ВР і опозиції ми не допустили дефолту [Tymoshenko: Contrary to the President, the Verkhovna Rada and the opposition, we did not allow default], in <https://tsn.ua/ukrayina/tymoshenko-vsuperech-prezidentu-vr-i-opozitsiyi-mi-ne-dopustili-defoltu.html>
215. Тимошенко може реприватизувати до 3000 підприємств, які покривав Кучма і Ко [Tymoshenko can re-privatize up to 3,000 enterprises covered by Kuchma and Co], in <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2005/02/16/4385734/>
216. Толерантність до корупції шкодить економіці та відчуттю щастя [Tolerance of corruption harms the economy and happiness], Радіо Свобода, in <https://www.radiosvoboda.org/a/27923287.html>
217. Україна стала сороковим членом Групи держав Ради Європи проти корупції (ГРЕКО) [Ukraine became the fortieth member of the Council of Europe Group of States Against Corruption (GRECO)], Офіційний сайт міністерства юстиції України, in <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ukraina-stala-sorokovim-chlenom-grupi-derjav-radi-evropi-proti-koruptsii-greko-6134>
218. Уряди Яценюка та Гройсмана: криза та реформи в Україні [The Yatsenyuk and Groysman Governments: The Crisis and Reforms in Ukraine], in <https://frontnews.eu/news/ua/8681/%D0%>
219. Функції та повноваження судів загальної юрисдикції [The functions and powers of courts of general jurisdiction], in https://pidruchniki.com/15931106/pravo/funktsiyi_povnovazhennya_sudiv_zagalnoyi_yuris_diktsiyi

220. Характеристика конфлікту як соціального явища [Characteristics of conflict as a social phenomenon], in <http://posibnyky.vntu.edu.ua/psihol/2rozd/24.htm>
221. Чи потрібна Україні посада президента? [Does Ukraine need a presidency?], in https://24tv.ua/chi_potribna_ukrayini_posada_prezidenta_n807462
222. Чому НАЗК вкрай необхідне перезавантаження? Новини та аналітика: Україна та світ: EtCetera [Why does the NACP need to be rebooted? News and Analytics: Ukraine and the world: EtCetera], in <https://uk.etcetera.media/proval-nazk-chomu-agentstvu-vkraj-neobhidne-perezavantazhennya.html>
223. Ющенко і Тимошенко почубилися на РНБО, як кішка з собакою [Yushchenko and Tymoshenko fought at the National Security and Defense Council like a cat and a dog], in <https://www.pravda.com.ua/articles/2009/02/10/3724698/>
224. Ющенко: Тимошенко зловживала посадою [Yushchenko: Tymoshenko abused her position], in https://www.bbc.com/ukrainian/domestic/story/2005/09/printable/050913_yushchenko_ap.shtml
225. 69% українців не мають довіри до судової влади [69% of Ukrainians don't trust the judiciary], in <https://chesnosud.org/news/1280/>
226. #ЯнеДаю: українців закликають розповідати про досвід протидії корупції [#Idonotgive: Ukrainians are urged to talk about the experience of combating corruption], Українська правда життя, in <https://life.pravda.com.ua/society/2017/11/6/227300/>